

ВИСНОВОК
ПРО НАУКОВУ НОВИЗНУ, ТЕОРЕТИЧНЕ ТА ПРАКТИЧНЕ
ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ

ДАВИДОВА Дениса Михайловича

«Вдосконалення спеціалізованих навичок взаємодії та реагування
військовослужбовців засобами електронного спорту» на здобуття ступеня

доктора філософії

з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка

за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт

У відповідності до пп. 25–26 Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (із змінами), на кафедрі кіберспорту та інформаційних технологій Національного університету фізичного виховання і спорту України 24 квітня 2026 року було проведено публічну презентацію наукових результатів дисертації ДАВИДОВА Дениса Михайловича на тему: «Вдосконалення спеціалізованих навичок взаємодії та реагування військовослужбовців засобами електронного спорту» та її обговорення (науковий керівник – доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор Оксана ШИНКАРУК).

За результатами проведення публічної презентації та обговорення дисертації на засіданні кафедри кіберспорту та інформаційних технологій було прийнято рішення надати здобувачу ДАВИДОВУ Денису Михайловичу позитивний висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

ВИСНОВОК

Актуальність теми дисертації. Одним з основних напрямів професійно-прикладної підготовки військовослужбовців ЗСУ виступає фізична підготовка, що спрямована на формування та вдосконалення їх фізичної готовності до службової діяльності, підвищення бойової готовності військових частин і підрозділів шляхом розвитку фізичних та спеціальних якостей, оволодіння та вдосконалення військово-прикладних рухових навичок та вмінь; формування готовності до перенесення екстремальних фізичних і психологічних навантажень у період підготовки та ведення бойових дій, виховання морально-вольових якостей; підвищення стійкості організму до впливу несприятливих факторів службової діяльності та навколишнього середовища; сприяння вдосконаленню бойової злагодженості військових підрозділів, підвищенню рівня професійної підготовки військовослужбовців, поліпшенню фізичного розвитку та зміцненню здоров'я військовослужбовців.

В сучасних умовах, коли відбуваються воєнні дії на території України, перед військовослужбовцями постає завдання підвищення комунікації та взаємодії у військових підрозділах та групах, вдосконалення спеціальних здібностей та навичок реагування при виконанні оперативних завдань. Пошук інноваційних засобів підготовки військовослужбовців є актуальним напрямом досліджень.

Для кіберспортивних командних дисциплін, як Counter-Strike 2, Valorant, Dota 2, League of Legends та інших, важливими складовими виступає комунікація гравців, коли необхідно приймати рішення в грі, та швидке реагування на дії супротивника. Ці важливі складові пов'язані з психологічною та фізичною підготовкою гравців в кіберспорті. Аналіз попередніх досліджень в кіберспорті щодо когнітивних здібностей, швидкості реакції, вміння взаємодіяти в команді, дозволяють стверджувати, що кіберспортивні дисципліни здатні розвивати та вдосконалювати спеціальні здібності гравців та досягати результативності в змагальній діяльності.

Аналіз літературних наукових джерел показав, що в світі активно здійснюються дослідження розвитку когнітивних здібностей та їх впливу на результативність гравців в кіберспорті, удосконалення швидкості реакції гравців, вмінню взаємодіяти в команді. Проте досліджень використання комп'ютерних ігор як засобу вдосконалення спеціалізованих здібностей військовослужбовців зустрічається недостатньо.

Представлена до розгляду дисертаційна робота ДАВИДОВА Дениса Михайловича спрямована на теоретичне та практичне вирішення викладених вище проблем.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до теми Плану науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2021-2025 рр. 1.7 «Теоретико-методологічні засади розвитку кіберспорту та інтелектуальних видів спорту» (№ державної реєстрації 0121U108211). Внесок здобувача, як співвиконавця теми, полягав у систематизації засобів електронного спорту для вдосконалення спеціалізованих навичок взаємодії та реагування військовослужбовців та доведення ефективності їх використання в професійно-прикладній підготовці військовослужбовців.

Наукова новизна одержаних наукових результатів полягає в тому, що:

- – уперше систематизовано засоби електронного спорту за їх функціональним впливом на психомоторні, пізнавальні та комунікативні характеристики діяльності з виділенням чотирьох функціональних груп (реакція і точність рухів; тактичне мислення та прийняття рішень; командна взаємодія і комунікація; стресостійкість), що створює теоретичне підґрунтя для

їх диференційованого використання у системі професійно-прикладної підготовки військовослужбовців;

– уперше розроблено структуровану програму підготовки військовослужбовців із використанням засобів електронного спорту, що включає послідовне поєднання трьох функціональних блоків (розвиток реакції, командної взаємодії та когнітивного контролю) із визначеними параметрами навантаження (6 тижнів, 3 заняття на тиждень по 45 хвилин) та етапом обов'язкового аналізу дій;

– уперше обґрунтовано та експериментально підтверджено ефективність комбінованої моделі використання різних жанрів кіберспорту, яка забезпечує комплексний розвиток пізнавальних і командних характеристик та має статистично значущу перевагу над застосуванням окремих жанрових засобів;

– уперше визначено та кількісно обґрунтовано структуру спеціалізованих здібностей військовослужбовців із встановленням пріоритетної ролі пізнавальних і комунікативних характеристик (командна взаємодія, реагування, комунікація), що обґрунтовує необхідність переорієнтації змісту професійно-прикладної підготовки;

– уперше розроблено двоетапний метод відбору засобів кіберспорту на основі поєднання експертного оцінювання та аналітичного ієрархічного процесу з визначенням вагових коефіцієнтів цільових компетентностей і рівня придатності ігрових дисциплін, що забезпечує об'єктивний, відтворюваний і кількісно обґрунтований вибір засобів підготовки;

– уперше встановлено диференційований жанрово-специфічний вплив засобів кіберспорту на розвиток спеціалізованих навичок: тактичні шутери – на швидкість реагування і точність; командні ігри – на комунікацію і взаємодію; стратегії в реальному часі – на переключення уваги та робочу пам'ять, із кількісним підтвердженням розмірів ефекту;

– уперше експериментально доведено вплив кіберспортивної підготовки на показники командної взаємодії військовослужбовців у ході порівняльного педагогічного експерименту в реальних бойових умовах, що проявляється у скороченні часу прийняття і реалізації рішень, зменшенні часу між повідомленням і реакцією, підвищенні якості комунікації та зниженні кількості помилкових дій;

– уперше удосконалено підходи до професійно-прикладної підготовки військовослужбовців шляхом інтеграції пізнавально-комунікативного компонента як системоутворюючого елемента, що визначає ефективність реагування, прийняття рішень і командної взаємодії;

– набули подальшого розвитку положення щодо переносу навичок із кіберспортивного середовища у професійну діяльність військовослужбовців через встановлення функціональної відповідності між структурою пізнавально-психомоторних і комунікативних характеристик діяльності у грі та службово-бойових завданнях; уявлення про командну взаємодію як інтегральний результат взаємодії пізнавальних і комунікативних процесів, що визначає ефективність спільної діяльності в умовах дефіциту часу та інформації;

– підтверджено взаємозв'язок між розвитком пізнавальних функцій (швидкість реагування, увага, робоча пам'ять) і показниками ефективності командної діяльності; доцільність використання ігрових середовищ як засобу підвищення рівня професійної підготовленості військовослужбовців, зокрема у частині розвитку пізнавальних характеристик і командної взаємодії.

Практичне значення роботи полягає у розробленні та апробації науково обґрунтованої програми використання засобів електронного спорту у системі професійно-прикладної підготовки військовослужбовців, яка може бути безпосередньо впроваджена у навчально-тренувальний процес військових підрозділів. Запропоновано чітку структуру занять, що включає послідовне застосування ігрових модулів різного функціонального спрямування, визначено оптимальні параметри навантаження та тривалості підготовки, а також обґрунтовано підходи до контролю її ефективності. Результати дослідження можуть бути використані при розробленні програм професійно-прикладної підготовки, підвищенні кваліфікації інструкторів, організації тренувального процесу у підрозділах, а також у системі психологічного забезпечення та відновлення військовослужбовців. Практичні положення роботи можуть бути адаптовані для підготовки фахівців інших сфер діяльності, що потребують високого рівня швидкості реагування, уваги та командної взаємодії.

Результати досліджень були впроваджені в освітній процес кафедри кіберспорту та інформаційних технологій Національного університету фізичного виховання і спорту України при викладанні дисципліни «Кіберспорт» для здобувачів вищої освіти 2 курсу першого (бакалаврського) рівня (акт впровадження від 30 червня 2023 р.); для здобувачів вищої освіти 4 курсу першого (бакалаврського) рівня (акти впровадження від 25 жовтня 2024 р., 21 січня 2026 р.); для слухачів Інституту післядипломної освіти та професійного удосконалення НУФВСУ (акт впровадження від 11 грудня 2025 р.). Результати досліджень апробовано і впроваджено в практику роботи ГО ВО «Федерація кіберспорту України» (акт впровадження від 18 жовтня 2024 р., 2 акти від 21 жовтня 2024 р.).

Теоретичне значення отриманих результатів. Отримані в процесі дослідження результати дозволяють систематизувати масив наукової і науково-

методичної інформації, розширити існуючі уявлення щодо особливостей професійно-прикладної фізичної підготовки військовослужбовців, використання засобів кіберспорту в системі підготовки військовослужбовців, зокрема щодо розвитку командної взаємодії, оперативного реагування та комунікації в умовах, наближених до реальної діяльності.

Представлені в дисертаційній роботі системний та комплексний підходи до поставленої проблеми можуть стати методичною основою для подальшої розробки проблематики із деталізацією теоретичних положень і результатів досліджень для впровадження в освітній процес і науково-дослідну роботу в спеціалізованих військових закладах вищої освіти та роботу ГО ВО «Федерація кіберспорту України».

Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові положення, висновки та практичні рекомендації, що висвітлені в дисертаційній роботі, повною мірою відповідають меті і завданням та обґрунтовані наведеними даними згідно з результатами дослідження. Розв'язання поставлених у роботі завдань супроводжується використанням комплексу взаємозв'язаних сучасних валідних методів дослідження.

Отримані результати дослідження базуються на інформативних методах та фактичному матеріалі, що цілком забезпечує належну достовірність і обґрунтованість основних наукових положень дисертаційної роботи та сформульованих у ній висновків. Ступінь вірогідності отриманих кількісних даних забезпечений значним обсягом дослідження, тривалістю дослідження, кількістю випробовуваних, отриманими цифровими даними, використанням у роботі сучасних методів дослідження та застосуванням адекватних методів математичного опрацювання матеріалів.

Повнота викладення матеріалів дисертації в опублікованих працях. Основні наукові положення дисертації опубліковано в наукових журналах та представлено в тезах на науково-практичних конференціях різного рівня. В опублікованих наукових працях зі співавторами та без дисертант самостійно виконав експериментальну частину дослідження та проаналізував отримані результати.

Наукові результати дисертації висвітлені в 17 наукових публікаціях: 8 статей у наукових виданнях з переліку наукових фахових видань України; 8 публікацій апробаційного характеру; 1 публікація, яка додатково відображає наукові результати дисертації.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертаційної роботи було оприлюднено на XVI–XVIII Міжнародних наукових конференціях молодих учених «Молодь та олімпійський рух» (Київ, 2023 – 2025), VI–VIII

Всеукраїнській електронній науковопрактичній конференції з міжнародною участю «Інноваційні та інформаційні технології у фізичній культурі, спорті, фізичній терапії та ерготерапії» (Київ, 20232025), VI Всеукраїнській науковій електронній конференції «Актуальні проблеми психолого-педагогічного супроводу та розвитку суб'єктів спортивної діяльності» (Київ, 2023), XI Міжнародній конференції «Сталий розвиток і спадщина в спорті: проблеми і перспективи» (Київ, 2025), I Всеукраїнському науково-практичному фаховому семінарі з міжнародною участю «Сучасні підходи до підготовки спортсменів ігрових видів спорту» (Вінниця, 2026), Всеукраїнській науково-практичній конференції «Проблеми та перспективні напрями розвитку сучасного спорту: актуальні питання теорії та практики» (м. Харків, 2026), щорічних науковопрактичних конференціях кафедри кіберспорту та інформаційних технологій Національного університету фізичного виховання і спорту України (20232026).

Конкретний особистий внесок дисертанта в одержання наукових результатів, що виносяться на захист. Метою та завданням дослідження було сформульовано із науковим керівником. Автором самостійно здійснено аналіз літературних джерел, даних мережі Інтернет та передового досвіду. Також здобувач самостійно визначив спеціалізовані здібності та якості військовослужбовців в професійно-прикладній фізичній підготовці, здійснив аналіз прояву провідних якостей та здібностей кіберспортсменів в ігровій діяльності в командних дисциплінах кіберспорту (електронного спорту), здійснив підбір засобів електронного спорту для вдосконалення спеціалізованих навичок взаємодії та реагування військовослужбовців. Усі розділи власних досліджень, висновки та аналіз отриманих результатів дисертації оформлені автором самостійно. Здобувачем сформульовано висновки, які повністю відповідають поставленим завданням. Дисертантом підготовлено матеріали для наукових публікацій та для впровадження наукових розробок у практику.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертацію викладено грамотною українською мовою. Структура дисертації та стиль її подання відповідають вимогам МОН України. Побудова – логічна. Адекватно використано наукові терміни. Цифровий матеріал структуровано в таблицях та рисунках, що полегшує сприйняття змісту матеріалу, представленого в розділах.

Відповідність змісту дисертації спеціальності, за якою вона подається до захисту. Дисертаційна робота ДАВИДОВА Дениса Михайловича «Вдосконалення спеціалізованих навичок взаємодії та реагування військовослужбовців засобами електронного спорту» є завершеним науковим

дослідженням і за змістом повністю відповідає спеціальності 017 Фізична культура і спорт.

Рекомендація дисертації до захисту. Розглянувши дисертацію ДАВИДОВА Дениса Михайловича на тему: «Вдосконалення спеціалізованих навичок взаємодії та реагування військовослужбовців засобами електронного спорту» та наукові публікації за темою дисертації, визначивши особистий внесок у всіх зарахованих за темою дисертації наукових публікаціях, опублікованих зі співавторами, а також за результатами публічної презентації здобувачем наукових результатів дисертації та її обговорення, комісія дійшла висновку, що робота є актуальною, виконана здобувачем ступеня доктора філософії особисто, являє собою повністю завершену наукову працю, під час підготовки якої застосовувалися сучасні методи досліджень, має наукову новизну, практичне значення, містить нові науково обґрунтовані результати проведених здобувачем досліджень, нове розв'язання актуального наукового завдання щодо розроблення та наукового обґрунтування засобів удосконалення спеціалізованих компонентів підготовленості військовослужбовців у системі професійно-прикладної фізичної підготовки із використанням електронного спорту, адекватна поставленій меті та містить висновки, які відповідають завданням. Було проведено метрологічну експертизу дисертаційного дослідження. У роботі відсутні порушення академічної доброчесності. Дисертаційна робота повністю відповідає вимогам, передбаченим пп. 6–7 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами), що висуваються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, та рекомендується до захисту з метою присудження здобувачу ДАВИДОВУ Денису Михайловичу ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Комісія рекомендує вченій раді НУФВСУ утворити разову спеціалізовану вчену раду для розгляду та проведення разового захисту дисертації ДАВИДОВА Дениса Михайловича з метою присудження йому ступеня доктора філософії у такому складі:

голова спеціалізованої вченої ради: Леся КОРОБЕЙНИКОВА, доктор біологічних наук, професор, професор кафедри спортивних єдиноборств та силових видів спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України;

рецензент: Сергій ТРАЧУК, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, завідувач кафедри теорії і методики фізичного виховання

Національного університету фізичного виховання і спорту України;

рецензент: Світлана ФЕДОРЧУК, кандидат біологічних наук, старший дослідник, старший науковий співробітник Науково-дослідного інституту Національного університету фізичного виховання і спорту України;

опонент: Світлана ПЯТИСОЦЬКА, доктор наук з фізичного виховання і спорту, доцент, завідувач кафедри інформатики, біомеханіки та кіберспорту Харківської державної академії фізичної культури;

опонент: Олександр ПЕТРАЧКОВ, кандидат педагогічних наук, професор, начальник Навчально-наукового інституту фізичної культури та спортивно-оздоровчих технологій Національного університету оборони України.

Висновок підготувала комісія у складі:

Д.б.н., професор

Леся КОРОБЕЙНИКОВА

К.фіз.вих., доцент

Сергій ТРАЧУК

К.б.н., ст. дослідник

Світлана ФЕДОРЧУК

Голова засідання,
к.фіз.вих., доцент

Олена ЯКОВЕНКО

Підписи Лесі КОРОБЕЙНИКОВОЇ, Сергія ТРАЧУКА, Світлани ФЕДОРЧУК, Олени ЯКОВЕНКО засвідчую

